

Uchwała Nr XXIII/154/2025
Rady Gminy Płońsk
z dnia 30 grudnia 2025 r.

w sprawie przyjęcia sprawozdania z realizacji „Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami Gminy Płońsk na lata 2021 – 2024” za lata 2023 - 2024

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2025 r., poz. 1153) oraz art. 87 ust. 5 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (t.j. Dz. U. z 2024, poz. 1292) uchwała się, co następuje:

§ 1.

Przyjmuje się sprawozdanie z realizacji „Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami na lata 2021-2024”, za lata 2023 - 2024 r., stanowiącym załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2.

Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Płońsk.

§ 3.

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

PRZEWODNICZĄCY RADY
GMINY PŁOŃSK

Włodzimierz Kędzik

UZASADNIENIE
do Uchwały Nr XXIII/154/2025
Rady Gminy Płońsk
z dnia 30 grudnia 2025 r.

w sprawie przyjęcia sprawozdania z realizacji „Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami Gminy Płońsk na lata 2021 – 2024” za lata 2023 - 2024

Zgodnie z art. 87 ust. 1 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (t. j. Dz. U. z 2024 r., poz. 1292) Zarząd województwa, powiatu lub wójt (burmistrz, prezydent miasta) sporządza na okres 4 lat odpowiednio wojewódzki, powiatowy lub gminny program opieki nad zabytkami. Z realizacji programów opieki nad zabytkami co dwa lata sporządzane jest sprawozdanie zgodnie z zapisem art. 87 ust. 5 ustawy, które przedstawia się odpowiednio sejmikowi województwa, radzie powiatu lub radzie gminy. W związku z powyższym Wójt Gminy Płońsk przedstawia sprawozdanie z realizacji w latach 2023-2024.

**PRZEWODNICZĄCY RADY
GMINY PŁONSK**

Włodzimierz Kędzik

**SPRAWOZDANIE Z REALIZACJI
GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD
ZABYTKAMI GMINY PŁOŃSK NA LATA
2021-2024
ZA LATA 2023-2024**

Gmina Płońsk
BLISKO LUDZI

Grudzień 2025

1. Wstęp

Zgodnie z art. 87 ust. 5 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, Wójt sporządza co dwa lata sprawozdanie z realizacji programu opieki nad zabytkami i przedstawia je Radzie Gminy. Niniejsze sprawozdanie obejmuje realizację Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami na lata 2021–2024, uchwalonego Uchwałą Nr XXXIV/246/2021 Rady Gminy Płońsk z dnia 30 czerwca 2021 r., za okres dwóch lat - 2023-2024.

Celem opracowania sprawozdania jest ocena efektywności podejmowanych działań oraz weryfikacja zasadności przyjętych kierunków polityki ochrony zabytków. Dokument stanowi również podstawę do ewentualnego wzmocnienia, uzupełnienia lub modyfikacji zadań przewidzianych w programie na kolejne lata.

2. Gminna Ewidencja Zabytków

Gminna Ewidencja Zabytków Gminy Płońsk została przyjęta Zarządzeniem Wójta Gminy Płońsk Nr 50/A/IX/2019 z dnia 02 września 2019r. Ewidencja została sporządzona w formie kart, zawierających m.in. dane adresowe o obiekcie, datowanie, formę ochrony, fotografię wraz z lokalizacją na mapie. Wszelkie prace remontowe i budowlane przy obiektach zabytkowych wpisanych do GEZ planowane przez właściciela są zgłaszane do zaopiniowania przez Mazowieckiego Konserwatora Zabytków.

W rejestrze zabytków nieruchomości wpisanych do GEZ znajdują się 82 obiekty i 52 stanowiska archeologiczne z terenu Gminy Płońsk.

Zarządzeniem Nr 11/II/2022 Wójta Gminy Płońsk z dnia 01 lutego 2022r. wyłączono z Gminnej Ewidencji Zabytków budynek mieszkalny nr 5 znajdujący się na dz. nr 64 w miejscowości Nowe Koziminy w związku z przeprowadzoną rozbiórką budynku.

Na obszarze gminy Płońsk znajdują się obiekty zabytkowe o różnej randze. Dziewięć zespołów zabytków i zabytków nieruchomości (dwory i otaczające je parki) wpisanych jest do rejestru zabytków, w związku z tym są to najcenniejsze elementy krajobrazu kulturowego na terenie gminy podlegający ścisłej ochronie konserwatorskiej, wynikającej z przepisów ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.

Wśród obiektów wpisanych do rejestru zabytków znajdują się:

Tabela nr 1: Zabytki nieruchome wpisane do rejestru zabytków w Gminie Płońsk.

	MIEJSCOWOŚĆ	ZAKRES WPISU DO REJESTRU ZABYTEKÓW	NUMER I DATA WPISU
1.	BOGUSŁAWICE	„zespół dworski, 3 ćw. XIX, - dwór - park”	A-189 z 1.06.1980
2.	ĆWIKLIN	„park dworski, XIX/XX”	A-210 z 30.08.1980
3.	DALANÓWEK	„zespół dworski, 2 poł. XIX, - dwór - park - obszar po zabudowie gospodarczej - warstwa kulturowa”	A-278 z 5.05.1994
4.	ILINKO	„park dworski, XIX/XX,,	A-190 z 1.06.1980
5.	JEŻEWO	„zespół dworski, XIX, - dwór - park”	A-211 z 30.08.1980
6.	NOWE KOZIMINY	„zespół dworski, - dwór, drewn. - budynek gospodarczy - piwnica - park - warstwa kulturowa”	A-316 z 3.06.1997
7.	SKARŻYN	„zespół dworski, po 1920 - dwór - park - warstwa kulturowa”	A-245 z 15.10.1981 i z 16.07.1997
8.	STRACHÓWKO	„zespół dworski, 1 poł. XIX, - dwór - park z aleją dojazdową”	A-213 z 30.08.1980
9.	SZPONDOWO	-„park dworski, XIX/XX, ,,	A-191 z 1.06.1980

Zdecydowana większość obiektów ujętych w ewidencji nie stanowi własności Gminy Płońsk, co ogranicza możliwość bezpośredniego sprawowania nad nimi opieki. Odpowiedzialność za ich utrzymanie, w tym ponoszenie kosztów prac konserwatorskich, restauratorskich oraz robót budowlanych, spoczywa na właścicielach posiadających tytuł prawny do zabytków.

Wizualizacja wybranych zespołów dworskich, będących własnością prywatną:

Zespół dworski w Skarżynie

Zespół dworski w Nowych Koziminach

Zespół dworski w Bogustawicach

Zespół dworski w Strachówku

Stan zachowania większości obiektów znajdujących się w GEZ należy ocenić jako dobry. W najtrudniejszej kondycji technicznej przez lata pozostawał Zespół Dworski w Dalanówku. Obecny właściciel prowadzi jednak od kilku lat systematyczne prace remontowe, podejmowane z poszanowaniem historycznego charakteru zespołu podworskiego.

Zespół dworski w Dalanówku przed wykonaniem prac konserwatorskich:

Obecny widok Zespołu dworskiego w Dalanówku:

3. Sprawozdanie z realizacji Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami w latach 2023–2024.

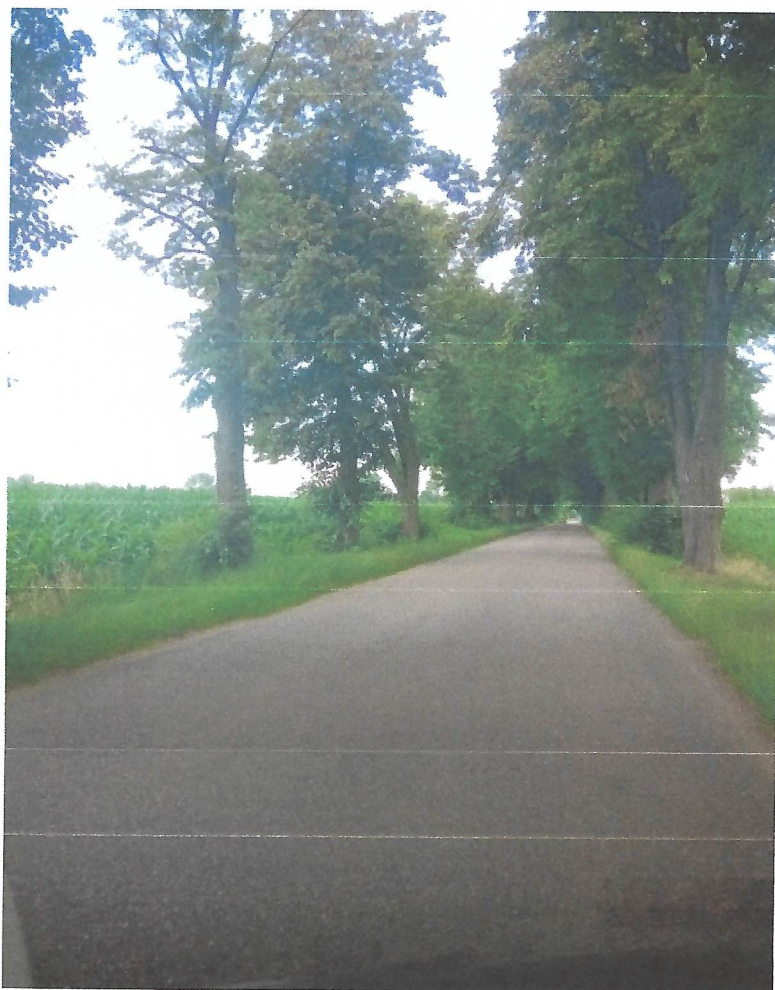
Cele, kierunki działań oraz zadania ujęte w Programie Opieki nad Zabytkami Gminy Płońsk wynikają z dokumentów programowych opracowanych na szczeblu krajowym, wojewódzkim i powiatowym.

W wyniku analizy stanu dziedzictwa kulturowego w gminie Płońsk został sformułowany priorytet Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami na lata 2021-2024 określany jako: „Wzmocnienie roli dziedzictwa kulturowego i ochrony zabytków w gminie Płońsk w celu zwiększenia potencjału kulturowego i turystycznego gminy”.

W latach 2023–2024 Gmina Płońsk realizowała szereg działań służących bieżącej opiece nad zabytkami pozostającymi w jej zasobie. Do najważniejszych z nich należą m.in.:

- Prowadzenie regularnych prac pielęgnacyjnych przy zabytkowych alejach w miejscowościach Strachówko (Aleja Kasztanowa) i Skarżyn (Aleja Lipowa). Zakres prac obejmował całoroczne, wykonywane w miarę potrzeb: usuwanie krzewów, samosiewów i odrośli drzew, wykaszanie traw i chwastów porastających pas

przyalejowy, przy jednoczesnym braku ingerencji w istniejący drzewostan. Ponadto wykonywano wycinkę obumarłych drzew stwarzających zagrożenie dla bezpieczeństwa ludzi i mienia. Wszystkie prace realizowano po uzyskaniu stosownej zgody Mazowieckiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

Widok Alei Lipowej w Skarżynie

- W 2024 r. wykonano nasadzenia uzupełniające drzewostanu w ilości 30 sztuk drzew (28 jesionów wyniosłych i 2 kasztanowce białe) w celu odtworzenia pierwotnego nasadzenia alejowego – Aleja Kasztanowa w Strachówku. Na podstawie przeprowadzonej inwentaryzacji istniejącego drzewostanu wykonano niezbędne zabiegi pielęgnacyjne w koronach drzew rosnących wzdłuż alei polegające na usunięciu suszu i redukcji koron oraz usunięciu karp stanowiących pozostałości po uprzednich wycinkach drzew. Działania te pozytywnie wpłynęły na estetykę i funkcjonalność przestrzeni publicznej.

Aleja Kasztanowa w Strachówku przed i po wykonaniu nasadzeń zastępczych drzewostanu.

- W 2023 r. Gmina Płońsk pozyskała z Rządowego Programu Odbudowy Zabytków dofinansowanie na remont przydrożnych kapliczek, będących własnością Gminy Płońsk, w miejscowościach: Brody, Ćwiklin, Poświętne, Słuszewo i Wroninko. Łączny koszt realizacji inwestycji wyniósł 103 320,00 zł, z czego 98% stanowiło dofinansowanie uzyskane w ramach Programu. Prace remontowe obejmowały głównie:
 - oczyszczenie podstaw cokołów i kapliczek z roślinności, farby, zabrudzeń, przebarwień, odprysków szczotkami drucianymi lub poprzez piaskowanie,
 - wykonanie wzmocnienia fundamentów poprzez uzupełnienie betonu zaprawą cementową z zabezpieczeniem,
 - oczyszczenie metalowych elementów i zabezpieczenie powierzchni poprzez zastosowanie materiałów odpornych na warunki atmosferyczne,
 - zabezpieczenie szczelin poszczególnych elementów,
 - odtworzenie napisów na powierzchni kamieni z zachowaniem ich charakterystyki,
 - malowanie kapliczek jak w oryginale,
 - utwardzenie powierzchni zewnętrznych z kostki granitowej łupanej,
 - ustawienie ławek, wykonanych z grubych desek min. 45 mm z przymocowaniem do podłoża.

Kapliczki przydrożne przed remontem:

Kapliczka przydrożna w Brodach

Kapliczka przydrożna w Ćwiklinie

Kapliczka przydrożna w Poświętnem

Kapliczka przydrożna w Słoszewie

Kapliczka przydrożna w Słoszewie

Kapliczka przydrożna we Wroninku

Kapliczki przydrożne po wykonanym remoncie:

Kapliczka przydrożna w Brodach

Kapliczka przydrożna w Ćwiklinie

Kapliczka przydrożna w Poświętnem

Kapliczka przydrożna w Słozewie

Kapliczka przydrożna w Słozewie

Kapliczka przydrożna we Wroninku

- W latach 2021-2024 zostały uchwalone miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego: części terenów położonych we wsi Pruszyń, części terenów położonych we wsi Nowe Koziminy i części terenów położonych we wsi Poczernin, które zawierają zapisy dotyczące zasad ochrony dóbr kultury m.in.

- ochronę stanowisk archeologicznych poprzez ustanowienie strefy ochrony konserwatorskiej, w granicach której obowiązują przepisy odrębne z zakresu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami;
 - ochronę krzyży przydrożnych z zakazem ich zachowania;
 - objęcie ochroną budynku o wartościach kulturowych ujętego w gminnej ewidencji zabytków, wraz z nakazem zachowania jego formy, zakazem rozbudowy i nadbudowy, ograniczeniem zmian w geometrii oraz rozmieszczeniu otworów okiennych i drzwiowych, zakazem zmiany podziałów stolarki oraz wystroju elewacji – o ile zmiany te nie służą przywróceniu stanu historycznego.
- Zamieszczono na stronie internetowej <https://archiwum-ugplonsk.bip.org.pl> w zakładce *Zabytki* Gminny Program Opieki nad Zabytkami na lata 2021-2024.
 - Zamieszczono na stronie internetowej Gminy <https://bip.gminaplonsk.eu> informacje o konkursach organizowanych przez Samorząd Województwa Mazowieckiego, m.in. w sprawie kolejnej edycji konkursu „Renowacja Roku Zabytków Mazowsza”.

4. Podsumowanie

Realizacja Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami na lata 2021–2024 w omawianym okresie przebiegała zgodnie z założonymi celami i kierunkami działań, a podejmowane przez Gminę Płońsk inicjatywy przyczyniły się do wzmocnienia ochrony oraz promocji lokalnego dziedzictwa kulturowego. W analizowanym okresie zrealizowano szereg zadań zarówno o charakterze konserwatorskim, edukacyjnym, jak i planistycznym.

Analiza stanu zasobu zabytkowego w Gminie Płońsk wskazuje, że większość obiektów ujętych w Gminnej Ewidencji Zabytków zachowuje dobry stan techniczny, a największe zagrożenia zostały zniwelowane dzięki systematycznym działaniom właścicieli – przykładem jest Zespół Dworski w Dalanówku, gdzie od kilku lat prowadzone są prace remontowe przywracające historyczny charakter założenia.

Podsumowując, w latach 2023–2024 Gmina Płońsk podejmowała konsekwentne działania na rzecz ochrony i upowszechniania dziedzictwa kulturowego, realizując cele Programu w sposób planowy i efektywny. Stanowi to solidny fundament do kontynuacji i rozwijania polityki ochrony zabytków w kolejnych latach. Na lata 2025–2028 został już opracowany nowy Gminny Program Opieki nad Zabytkami Gminy Płońsk, przyjęty Uchwałą Nr XI/80/2025 Rady Gminy Płońsk z dnia 6 lutego 2025 r., co stanowi kontynuację i rozwinięcie polityki ochrony zabytków na kolejne lata.

PRZEWODNICZĄCY RADY
GMINY PŁOŃSK

Włodzimierz Kędzik